

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Examinantur sententiæ asserentium vel beatos omnes, vel solum
Christum videre omnia, saltem quoad essentias quas Deus nouit. Memb.
2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

MEMBRUM II.

Examinantur sententia asserentium, vel beatos omnes, vel solum Christum videre omnia, saltem quoad essentias, quæ Deus nouit.

Beatos videre omnia uerim quæ Deus nouit, quis asserunt.

Eorum argumentum.

Beati non uident in Deo omnia quæ Deus uidet.

Ad argumentum in contrarium. Capacitatem intellectus ex pluri, contradictione implicat.

Alij, quos refert Durandus in 4. d. 49. q. 3. affirmant, beatos uisione beatifica uidere in Verbo omnia omnino, quæ Deus ipse uidet, solumque esse discrimen, quod ea à Deo clariùs & perfectiùs cognoscantur, quàm à brutis. Inter alias rationes, quarum vis mox adducetur in confirmatione opinionis Durandi, argumentantur in hunc modum. Per beatitudinem, quæ in uisione diuinæ essentia positæ est, expletur capacitas intellectus: alioquin intellectus beati remaneret imperfectus, quod est contra rationem beatitudinis, iuxta definitionem illam Boëtij, qua dicitur, *esse status omnium bonorum aggregatione perfectus*: sed intellectus noster est capax cognitionis omnium omnino, quæ Deus cognoscit: ergo intellectus beati uisione beatifica ea omnia omnino uidebit in Verbo.

Hæc tamen opinio censenda est plus quàm periculosa. In primis namque, iuxta ea quæ in superioribus dicta sunt, ex ea sequitur, beatos comprehendere diuinam essentiam: cuius oppositum articulo præcedente ostendimus esse de fide. Præterea Matthæi 24. habetur. *De die autem illa (iudicij scilicet) nemo scit, neque Angeli caelorum*. Isaia etiam 63. Angeli caelorum leguntur interrogasse, *Quis est iste, qui uenit de Edom, &c.* licet autem interrogatio illa potius ex admiratione, quàm ex ignoratione profecta uideatur, Hieronymus tamẽ eam interpretatur quasi ex ignoratione profectam, communitèrque affirmant Sancti, Angelos circumstantias aliquas circa mysteriũ incarnationis & redemptionis ignorasse. Quod confirmatur ex illo ad Ephesios 3. *Ut inuestigat principibus & potestatibus in caelestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei*. Præterea, Angeli inferiores purgantur à nescientia ab Angelis superioribus per illuminationes & reuelationes, quæ à Deo per superiores ad inferiores deriuantur, ut Dionysius, cap. 7. Cælestis hierarchiæ est autor. Item beati, etiam Angeli sint, nec cognoscunt cogitationes cordium, ut solius intuitus diuinæ essentia, eò quod id sit proprium Dei, ut hoc loco in argumento, sed contra affirmat D. Thomas. Neque etiam futura contingentia: eò quod pendeant ex determinatione uoluntatis diuinæ, quæ beatis naturaliter est occulta, iuxta illud 1. ad Corinth. cap. 2. *Quæ Dei sunt, nemo cognouit, nisi Spiritus Dei*. Hæc opinio ex refutatione opinionis Durandi magis manebit impugnata.

Ad argumentum in illius confirmationem positum, neganda est maior: implicat enim contradictionem, capacitatem intellectus expleri. Capacitas namque sumitur per comparisonem ad potentiam diuinam, quæ non tantam cognitionem potest infundere intellectui, quin possit maiorem: quare ut implicat contradictionem, potentiam diuinam exhauriri, comparatione cognitionis, quam intellectui potest infundere, ita contradictionem inuoluit capacitatem intellectus creati expleri posse. Ad probationem in oppositum dicendum est, duobus modis posse dici intellectum imperfectum. Uno propriè, negatione perfectionis illi debitæ: atque hoc modo negandum est, eo dato, manere debere im-

perfectum: quippe cum debita non sit intellectui cognitio omnium, quæ per diuinam potentiam potest uidere. Altero modo impropriè, quia scilicet habet negationem perfectionis, quæ sibi minime debetur. Quo pacto concedendum est, debere manere imperfectum: neque ex eo aliquod incommodum proficitur. Etenim inferiores beati carent incremento beatitudinis superiorum, neque in eo aliquod cernitur absurdum. Dicitur autem illud Boëtij intelligendum est, beatitudinem esse statum omnium bonorum, eò quod in illa formaliter, aut eminenter contineantur omnia bona.

B Cum opinio proximè impugnata coniuncta est opinio illorum, qui affirmant, non omnes beatos uidere in Verbo omnia omnino, quæ Deus scit, sed solum animam Christi. Huius sententia fuerunt Magister in 3. dist. 14. & beatus Fulgentius in sermone quodam, quem Magister citat, Albertus Magnus eadem dist. 14. art. 1. & Alexander 3. par. q. 13. memb. 7. Est uero sententia hæc reiicienda, quam D. Thomas, ceterique Scholastici communitèr merito reiiciunt. Ad id enim necessarium esset lumen gloriæ infinitum, infinitaque penetratio diuinæ essentia: utrumque autem nulla ratione esse potest. Præterea id omnino esse nõ posset nisi anima Christi diuinam essentiam comprehenderet, ut ex dictis in superioribus est manifestum: implicat autem contradictionem rem creatam atque finitam, qualis est anima Christi, comprehendere diuinam essentiam. Merito ergo Cassiodorus exponens illud Psalmi, *Mirabilis facta est scientia tua ex me, ait: Veritas humana conditionis ostenditur, quia homo assumptus diuina substantia nõ potest coaquari in scientia, uel in aliquo alio.*

Durandus loco citato in ea est sententia, ut dicat, quemcumque beatum intueri in diuina essentia res omnes tam in specie, quàm in indiuiduo, etiam eas, quæ diuina potètia esse possunt, nec tamen unquam erunt: intueri tamen eas, quoad quidditates earum, non uero quoad existentias, hoc est, intueri de uinaque earum quid sit, non uero utrum existat, aut existeret aliquando. Itaque non negat Durandus beatos conspiciere naturas tam rerum, quàm existentiarum (existentia namque res quædam sunt) sed negat eos intueri coniunctionem, seu complexionem contingentem rerum cum existentia. Confitetur ergo Durandus beatos conspiciere in Verbo, non solum essentias rerum omnium, sed etiam complexiones omnes necessarias earum, ut hominem esse animal, esse disciplinam, ac risus capaxem, atque esse posse diuinam potentiam, & ceteras complexiones necessarias, quas Deus scit scientia naturali: omnes enim hæ complexiones penetratis naturis rerum mediatè uel immediatè conspiciuntur. Solum autem negat eos, ut uisionis diuinæ essentia, intueri complexiones contingentes rerum cum existentis, id est, utrum res existant, aut existant. Atque cum ad ueritatem ceterarum complexionum contingentium (ut quod homo sit albus, quod Socrates ambulet, &c.) necessaria sit existentia extremorum, uerissimè negabit beatos, ut uisionis diuinæ essentia, intueri complexiones contingentes. Atque hæc planè est sententia Durandi, qua tribuens beatis cognitionem omnium, tam complexionum, quàm incomplexorum quæ Deus scit scientia naturali, solum eis denegat cognitionem complexionum contingentium, quas Deus scit scientia libera post determinationem suæ uoluntatis, iuxta ea, quæ cum Scoto diximus artic. 2. disputatione ultima.

Primum eorum, quæ asserit, probat Durandus ex illo Gregorij 4. Dialogorum, cap. 33. & 2. Moral. c. 2. (alias

Sententia asserentium solum animam Christi uidere omnia, quæ Deus nouit. Anima Christi non cognoscit omnia quæ Deus nouit.

Psalm. 138.

Durandi sententia.

Primum sententia partem probat Durandus ex primis.

(aliàs 3.) Quid est quod non videant, qui videntem omnia vident: seu, vt verba Gregorij habent. Quid de iis, que scienda sunt, nesciunt, qui scientem omnia sciunt.

Secundò, quoniam intellectus beatus videt clarè diuinam essentiam, videt in ea omnia, quæ per eam naturaliter, & ex necessitate repræsentantur: sed diuina essentia repræsentat naturaliter, atque ex necessitate omnes omnino res quoad earum essentias, & consequenter quoad complexiones necessarias, quæ ex penetratione ipsarum essentiarum mediâtè vel immediâtè cognosci possunt: ergo intellectus beatus videns clarè diuinam essentiam, videt in ea omnia omnino quoad earum essentias & complexiones necessarias. Maiorem probat, quia si non videret omnia, vel id proueniret, ex parte repræsentantis, vel ex parte intellectus, cui fit repræsentatio. Primum dici non potest, quia repræsentat naturaliter, & ex necessitate, atque determinatè vnumquodque eorum, quæ repræsentat. Secundum verò similiter falsum est, quandoquidem, cum videre possit essentiam repræsentantem, maiori eum ratione videre poterit res omnes per eam repræsentatas: quippe cum omnes simul non pertingant ad perfectionem & entitatem essentia, quam intuetur: cum verò non sit maior ratio in vna re repræsentata, quàm in reliquis, vel nullam videbit in essentia, vel si aliquam videt, videbit omnes. Minorem verò probat, quoniam in primis, quòd essentia diuina non solum repræsentet, sed etiam determinatè repræsentet res omnes quoad earum essentias, etiam quæ creati possunt, non potest esse dubium: opposito namque dato, Deus eas non cognosceret per suam essentiam, quod est absurdum: cum non aliter eas cognoscat. Quòd verò eas repræsentet naturaliter & necessariò, probat: quoniam repræsentat eas, quatenus causa potens eas producere, ad quod requiritur, vt virtutè & eminenter eas contineat: cum ergo Deus, licet liberè eas producat, naturaliter tamen, & non liberè, sit causa potens eas producere, sit, vt naturaliter, & non liberè, eas contineat, ac repræsentet.

Secundum verò probat, quia complexiones contingentes pendet ex libera determinatione voluntatis diuinæ, qua statuit res producere, aut perire: vt sint: libera autem determinatio voluntatis diuinæ superte natura est occulta, etià iis, qui diuinam essentiam intuentur, nisi Deus peculiari modo eam reuelet & manifestet beatis, iuxta illud 1. ad Cor. 2. Quis hominum scit, que sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? ita que Dei sunt (id est, cogitationes & determinationes voluntatis diuinæ) nemo cognouit nisi spiritus Dei: beati ergo in Verbo vi visionis diuinæ essentia non vident complexiones contingentes. Confirmatur, quia non vident quando futura sit dies iudicij, iuxta illud testimonium citatum Matth. 24. id autem non aliunde est, nisi quia non vident ea de re determinationem voluntatis diuinæ: res namque de se, nisi penderet ex libera determinatione voluntatis diuinæ, non est maioris, aut magis abstrusæ entitatis, quàm alia res, quas vident in Verbo: determinatio igitur voluntatis diuinæ naturaliter est occulta beatis, & idcirco naturaliter etiam sunt eis occultæ in Verbo complexiones, quarum cognitio pendet ex determinatione voluntatis diuinæ. Deus igitur quia & se, & determinationem suæ voluntatis plenissimè comprehendit, plenissimè cognoscit scientia libera complexiones omnes contingentes. Neque placet, quod dicit Durandus, Deum videlicet prius scire complexiones contingentes secundum esse futurum per dictamen

A & imperium rationis practicæ, quod antecedere debet determinationem voluntatis, quàm volūtas statuat vt sint: existimat enim libertatem potius in dictamine illo, quàm in determinatione volūtatē positam esse: quod tamen 1. 2. q. 9. artic. 1. latè impugnamus, vbi simul ostendimus, non esse necessarium illud dictamen, vt volūtas velit. Itaque Deus prius per scientiam naturalem scit omnia, quæ per suam potentiam esse possunt, deinde verò liberè vult esse aut permittere hæc aut illa, & tunc statim complexiones omnes contingentes futuras præcognoscit.

Quòd attinet ad primum eorum, quæ Durandus hac sua sententia affirmat, certè mihi cum communi Doctorum sententia videtur falsissimum, neque vlla ratione defendendū. Primò, quia licet effectus virtutè & eminenter contineantur in causa, causaque, quantum est de se, satis sit ad omnes repræsentandum, attamen maior penetratio causa: requiritur ad cognoscendum in ea effectus illius in specie, quàm in genere, & ad cognoscendum eos in indiuiduo, quàm in specie: item maior penetratio necessaria est ad cognoscendum in ea maiorem, perfectiorem, ac admirabiliorem effectum, quàm ad cognoscendum minorem, imperfectiorem, & minus admirabilem: cum ergo Deus in infinitum possit producere effectus perfectiores essentialiter, atque admirabiliores, sit, vt ad cognoscendum in Deo omnes effectus, qui potentia ipsius esse possunt, necessaria sit infinita penetratio Dei, quæ esse nequit cum finito lumine gloria, quale est quod habent beati. Nullus igitur beatorum, etiam anima Christi, videt in Deo essentias omnium effectuum, qui esse possunt. Secundò sequeretur scientiâ minimi beatorum æquari scientiâ naturali Dei, quoad latitudinem eorum, quæ vtraque scientia cognoscuntur, quod est satis mirabile. Tertio argumentantur quidam, quia inde sequeretur beatos posse cõprehendere diuinam essentia, quod est hæreticum. Sequelam probant, quia si Deus statuisset nihil aliud creare, nisi vnum beatorum, ille sciret in Deo omnia, quæ Deus sciret: ergo sicut Deus tunc seipsum comprehenderet, ita etiam Deum ipsum comprehenderet ille beatus: quippe cum nullum contingens esset tunc futurum. Respondent aliqui in gratiam Durandi, quamuis nullum cõtingens esset tunc futurum, id tamen ignoraret ille beatus: quandoquidem vi visionis beatificæ non posset id cognoscere. Potest tamen obici contra hoc, quòd posset tunc

C Deus manifestare illi determinationem suæ voluntatis, ita vt immobilitatem quoque illius ea de re euidenter cognosceret, quo dato, scientia illius omnino æquaretur scientiâ diuinæ quoad latitudinem eorum, quæ in Deo cognoscuntur, ac proinde comprehenderetur Deus à beato illo, sicut per scientiam diuinam Deus à seipso comprehenditur: quare certè non est satis tuta opinio Durandi.

Ad primum verò argumentum Durandi in oppositum respondet hoc loco D. Thomas, dictum illud intelligendum esse, quoad sufficiētiam obiecti, quod de se est potens ad omnia ostendendū, quasi sit sensus: Quid est, quod Deus illis nō possit ostendere in seipso: Fortè tamen intelligit Gregorij de iis, quæ ad statum cuiusque spectat scire. Et loquitur de visione siue in Verbo, siue in proprio genere per reuelationem: simile namque quid dicit 12. Moralium, cap. 23. & intelligit hoc modo, vt ibi ex antecedentibus, & sequentibus est manifestum.

Ad secundum neganda est maior. Ad probationem dicendum, partim prouenire ex parte essentia, quæ plus repræsentat ea, quæ sunt in ipsa formaliter,

Beati nec omnes naturas rerū videre possunt, quas Deus videt.

Ad primum Durandi in contrarium.

Ad secundum.

Secundò.

Beati visionis beatificæ intuentur complexiones formæ cognoscit, neque ad rationem diuinæ voluntatis.

fat. ar. 11.

ter, quam ea quæ sunt eminenter, & in eis ea quæ in ipsa sunt eminenter, quædam potentiùs in ipsa representantur, quam alia, vt dictum est: & partim ac præcipuè prouenire ex parte intellectus qui cù finito lumine gloriæ non potest videre in Deo omnia, quæ in eo sunt eminenter, quæque per potentiam ipsius esse possunt. Atque ad id, quod contra hoc obiicitur, ex dictis patet solutio: maius etenim est videre creaturas in Deo, quam Deum ipsum in se: quippe cùm visio creaturarum in Deo proueniat ex penetratione essentia diuinæ: vt est causa earum. Ad id verò, quod vterius obiicitur, negandum est, non esse maiorem rationem de vna creaturarum, quam de reliquis, quæ in diuina essentia representantur, quædam enim faciliùs parent & videntur in diuina essentia: quam alia, vt dictum est.

*Beati an vi
sionis es-
sentia vi-
deant com-
plexiones co-
tingentes de
presenti.*

Quod verò attinet ad secundum, quod Durandus affirmat, existimo etiam verissimè asserere, quod attinet ad complexiones contingentes de futuro, fatisque id probari propositis supra rationibus. Eademque videtur esse sententia D. Thomæ hoc loco in argumento, sed contra, vbi ait, beatos nescire futura contingentia, neque cogitationes cordium, sed id esse proprium Dei. Quoad complexiones verò de præsentis, posset aliquis dicere, quemadmodum Angeli per species, quas habent, non cognoscunt complexiones contingentes, antequam sint, attamen quando sunt per notitiam intuitiuam extremorum vident coniunctionem prædicati cum subiecto, vt albedinis cù pariete, aut sessionis cum Socrate: ita beatos per diuinam essentiam, in qua cognoscunt aliqua indiuidua, habere notitiam intuitiuam aliquorum indiuiduorum, quando existunt, ac proinde videre illa existentia, ex notitiæque intuitiuæ extremorum videre coniunctionem eorum inter se, atque adeo agnoscere alias complexiones contingentes de præsentis. Hoc tamen non caret difficultate: quoniam cùm creatura non videatur in Deo nisi tanquam considerata à determinatione voluntatis, non sit causa in actu respectu creaturarum, non satis intelligitur, quomodo per illam videri possit effectus in actu existendi (ignorata in Deo determinatione voluntatis, quæ naturaliter est occulta) quò fit, vt improbabilis non sit opinio Durandi, etiam quoad complexiones contingentes de præsentis. Neque tamen idèd putes me existimare beatos visione beatifica nullam complexionem contingentem, nullumque effectum in actu existendi videre: quod enim hoc loco assero, est, non esse improbabile beatos, vi visionis diuinæ essentia præcise, nullam complexionem contingentem, nullumque effectum in actu, seu secundum esse existentia videre, vt dicit Durandus. Vtrum autem beati idèd intueantur complexiones contingentes, quia per eandem visionem, qua beantur, simul fit eis manifesta determinatio voluntatis diuinæ, vel alieuius alterius in Deo, paulò post dicemus.

MEMBRVM III.

Beati quam eorum videant, quæ eminenter sunt in Deo.

Quas res singuli beati videant in diuina essentia.

Cùm ostensum sit, beatos non videre omnia, quæ sunt eminenter in Deo, videre tum aliqua explicandum restat, quamnam eorum videant. Quod ergo attinet ad naturas communes, genericas scilicet & specificas, & ad complexiones necessarias, quæ eis conueniunt, D. Thomas hoc loco in

responsione ad 4. & 3. contra gentes, cap. 19. ac alibi asserit, singulos beatorum re ipsa videre diuinam essentia omnes naturas genericas & specificas rerum naturalium, & omnes complexiones necessarias earum, ordinemque vniuersi. Quò fit, vt visione beatifica, multò perfectiùs quam in proprio genere, plenam cognitionem in diuina essentia habeant omnium, tam quæ ad speculationem, quam quæ ad actionem & proximam spectant, quæ scientiis naturalibus cognosci possunt. Cum D. Thomas conueniit vt plurimum Theologi: decet namque appetitum naturalem, quem ad cognoscendas res naturales creatas habemus, eo modo perfici visione omnium, cùm intuetur diuinam essentia beatur. Quamuis, vt rectè D. Thomas in eadem responsione ad quartum animaduertit, si beati nullam rerum creatarum conspicerent in Deo, sed solum cernerent, quæ in eo sunt formaliter, maneret nihilominus eorum appetitus naturalis ad scientiam perfectè satius: quippe cum viderent verum, in quo formaliter, aut eminenter continetur tota latitudo veri, ad quam inclinatur tota latitudo boni, ad quam inclinatur voluntas, vt artic. 1. huius quæstionis disputat. 2. & alibi in superioribus explicatum est. Sola ergo diuina essentia, quæ satis est ad explendum totum appetitum intellectus & voluntatis, est id, quod tamquàm res obiecta vnumquemque beatum efficit, iuxta illud Augustini 1. Confessionum, cap. 4. *Infelix homo qui seipsum beatum cognita ma- omnia illa (creaturas scilicet) te autem nescit: beatus autem qui se seipsum illa nescit: qui verò te & illa nouit, non propter illa beator est, sed propter te solum beatus efficitur sed arguunt.*

Appetitus naturalis ad scientiam in beatis alij, vlla creaturarum cognitione esset.

Beati sola diuina essentia, non verò creatura in ea cognita ma- omnia illa (creaturas scilicet) te autem nescit: beatus autem qui se seipsum illa nescit: qui verò te & illa nouit, non propter illa beator est, sed propter te solum beatus efficitur sed arguunt.

Adit D. Thom. 3. contra gentes, cap. 60. singulos beatorum intueri in diuina essentia omnes species numerorum, figurarum, & proportionum, quas constat multiplicari posse in infinitum, ac proinde videre infinita. Hoc autem quantum probabilitatis habeat, patebit inferius.

Quod ad alias naturas specificas attinet, quas potest Deus facere, iuxta sententiam D. Thomæ hoc loco ad calcem corporis articuli dicendum est, beatos cognoscere plures aut pauciores pro quantitate luminis gloriæ. Quòd verò cognoscant aliquas probo ego hæc ratione. Quia verissimile est Deum posse creare plures alias species minus perfectas supremam, & magis perfectas infimam earum, quas creauit: ergo lumen gloriæ & penetratio diuinæ essentia, quæ satis est ad intueendum in diuina essentia species, quas Deus re ipsa creauit, erit etiam satis ad intueendum has alias, quas potest creare. Pater consequentia, quia visio beatifica est operatio naturalis, & non libera, per quam intuetur beatus totum quòd potest: neque est maior difficultas ex natura rei in his conspiciendis in diuina essentia, quam in conspiciendis aliis, quas creauit, quando quidem neque excedunt perfectionem supremam, neque earum perfectionem excedit infimam earum specierum, quas creauit. Malè ergo Scotus in 3. dist. 1. q. 2. & quidam alij tribuunt D. Thomæ, quòd crediderit animam Christi, nihil eorum cognoscere, quæ Deus seipsum scientia simplicis intelligentia, hoc est eorum, quæ esse possunt, & numquam erunt, sed solum seipsum ea, quæ Deus seipsum scientia visionis

Beati pro quantitate luminis gloriæ plures, aut pauciores species possibiles in Deo vident.

oppo